

Дмитрий Лиханов

Idee Fixe

Александър Савичев бе убит в 9:17 часа сутринта, точно когато отпиваше третата глътка от студения лимонов сок, удобно излегнат на терасата на вилата си.

На Александър Савичев дори не му хрумваше да умира. Скритото под копринената риза сърце биеше съвсем по младежки, белите му дробове изсмукваха морската прохлада като климатици, а интуицията му мълчеше. Весело примижваше срещу новороденото слънце и блестящия като фолио морски пясък.

Имаше намерение след десетина минути да закуси (както винаги: прясно мляко от тукашните селяни, рохко яйце и топли сандвичи с мармалад от сливи), а след още час да седне на пишещата машина и като сложи нов лист, да напише: „Александър Савичев бе убит в 9:17 часа сутринта...“

Идеята за тази повест се роди миналата есен в същата вила. Дори запомни времето – 9:17. Всичко стана някак съвсем лесно и неочаквано. В началото над покрива кръжеше черна врана, после единственото огледало в банята падна и се разтроши на парчета. И тъй като трябваше да се избърсне пред едно от тях, Александър Савичев се поряза и изцапа цялата мивка. Точно тук, над окървавената мивка, се роди идеята за бъдещата повест, и като всеки здрав и силен младенец, въпросната идея се измъкна от глъбините на лявото му полукълбо и пропищя радостно. Александър Савичев (той впрочем бе опитен акушер на идеите) я потупа по розовия пъп, изми я, подсуши я старателно и я пусна на свобода да потича по топлия пясък. „Добра идея – помисли си Александър Савичев, – как убиват самия мен...“

Не е никак лесно да опишеш как те убиват, когато си жив и здрав, щастлив и дори весел. За да го опишеш, трябва най-малкото поне да умреш. Но тогава пък кой ще го напише? Може, разбира се, да умреш не съвсем докрай. Нещо като летаргия. Да те размотават една седмица в реанимацията, да се отървеш от собственото си тяло, да видиш една променяща се светлина в дъното на тунел, пък после сядай пред машинката и описвай! Но Александър Савичев не искаше по този начин. Той трябваше да умре истински. По тоя въпрос размишляваше още миналата есен и му беше някак чоглаво. Някаква невероятно тежко чувство (нещо като обида) заливаше с горещите си вълни охладнялата му душа, чак му идваше да се разплаче. Тъй де – Александър Савичев бе достигнал всичко, към което – съзнателно или не – се бе стремил цял живот. Неговата механична машинка Remington, купена преди пет години от руски антиквариат край бреговете на Сена, превръщаше обикновения бял лист в

толкова главозамайваща и опияняваща проза, че често самият Александър Савичев се изправяше пред нея от възхищение, а веднъж (миналата дъждовна есен във Варна) дори падна в безсъзнание и едва не загина – толкова хубава бе новата му повест! Хората поглъщаха книгите му по трамваите, в леглата си, на лунна светлина или край пламъците на камините. Стигайки последната страница, започваха отново и отново – да сетния си дъх. И като не намираха място за душите си, се размотаваха объркани по улиците, вираха се тъпо във витрините на празните магазини и си повтаряха отрязъци от безсмислени фрази. Вълшебният материал от книгите на Александър Савичев дори влуди двама: грузинец пожарникар и медицинска сестра от Норилск. По време на нощно дежурство грузинецът се полял с керосин и щракнал запалката. Лудостта на медсестрата била съвсем кротка – изрязвала със скалпел букви от книгите и ги посаждала в замръзналата земя; въобразявала си, че така ще покълнат нови.

Но стъблата на бъдещите шедеври на Александър Савичев покълваха само в собствената му глава. Само той можеше да потапя читателите в сънищата на несбъднатите желания, да ги принуждава да изгарят в любовни страсти, да вдъхват от неземни билки, да страдат безпричинно, да се хранят с надежди, да се сдобиват с вяра и тих покой...

Единственото, което Александър Савичев не успяваше, бе да разкаже как го убиват. Просто не чувстваше вкуса на смъртта.

„Нима ще си умра неубит?“ – мислеше си той и въздъхваше с обида.

И наистина си беше обидно. Беше велик писател, толкова велик, че едва ли щеше да изкара повече от четиристотин години. А времето буквално изтичаше през пръстите му – до четиристотин му оставаше съвсем малко: зима, пролет и месец от лятото.

Обърна се към класиците, но те не дадоха отговор на проклетия му въпрос. Дори му стана някак весело: „Значи ще съм първият...“

Идеята за собственото му убийство толкова се вкорени в съзнание на Александър Савичев, че той не можеше да мисли за нищо друго. Толкова дълго умираше и се възраждаше мислено, че скоро започна да прилича на каскадьор, който цял месец репетира падане от небостъргач.

Идеята, в началото хлапе, постепенно израсна, оформи се и възмъжа. Александър Савичев вече знаеше как ще я реализира, представяше си ясно последния скок в нищото и с нетърпение предвкусваше онзи величав миг, когато ще седне пред машинката и ще начука фразата: „Александър Савичев бе убит в 9:17 часа сутринта...“

Така си мина есента, зимата и малко от лятото. На следващия ден закръгляше четирисет. Дълго се подготвяше за това събитие. Старателно смаза вътрешностите на своя Remington, купи два пакета финландска белова, подостри всички моливи, извади от гардероба една колосана като слюда риза и сложи в хладилника кана с лимонов сок. Но надвечер съвсем изненадващо в сърцето му пропълзя непоканена тъга. Александър Савичев се затътри из къщата като изгубен във времето призрак, оглеждаше се в огледалата, криеше се от собствената си сянка, палеше и духаше подредените на масата свещи, задрямваше за минута и пак тръгваше да пътешества по сумрачните стаи на вилата. Мислите щяха да го влудят и за да се освободи от гнетящата им прегръдка, Александър Савичев потъна в мрака на нощта и пое към мъждукащия фар на рибния ресторант.

Едроциестата Инга му донесе пушена змиорка, печена камбала и голяма кана домашен калвадос.

– Побързай, съчинителче – рече тя, обливайки го със смес от мизризма на чесън и мъжка пот, – скоро ще затваряме.

– Повтаряш го вече десет години – отвърна Савичев, – а поне веднъж да се беше усмихнала...

– Не мога да се усмихна – обясни цицестата Инга, – имам алергия към теб.

– Скоро ще ти мине – успокои я Савичев и изля голяма чаша от ябълковата водка в гърлото си.

В далечния ъгъл на ресторанта подрънкваше китара. Местният пияница по прякор Пирата бе подхванал тъжна песен за страната Кюрасао. Тук, в Дубулта, мнозина смятаха Пирата за най-обикновен пропил се ахмак, изгубил разсъдък си по време на Хитлеровата окупация. И само Савичев знаеше истинската история на този странен човек. Самият Пират му я разказа в онзи ден, когато след ужасната буря намериха на брега на залива мъртвия мореплавател. Вторачен в подутото тяло на удавника, Пирата търсеше спасение в джобното шишенце с калвадос, а вечерта призна на Савичев, че много отдавна, още по време на окупацията, той също тъй за пръв път се оказал на брега на Дубулта.

– Слава на Исус – рече той, – не хвърлих топа, само бях се заблудил във времето.

И показа на Савичев стари пергаментови карти на островите Санта Мария дел Антигуа и плана на експедицията на Великия адмирал към бреговете на Южно море; разказа му за кървавата битка с туземците в долината Аtrato, за предателството на губернатора Педрариаса де

Авила и за това как славният конквистадор Васко Нуньес де Авила бил обесен на реята на испанската каравела.

– Ех, адмирал Билбоа! – въздъхна Пирата. – Той прие смъртта геройски. А аз не можах. Аз избягах от Антигуа на една посрана индианска лодка. И на другия ден потънах наред океана.

– И ти усети смъртта? – попита Александър Савичев.

– Усетих как дробовете ми се изпълват със солена гадост, видях гаснещи светлини, а малко след това – прохладни дюни и гадже с къса поличка. Опитваше се да скъса златния ми медалион на кациките, моя последен спомен от адмирал Билбоа. Ето този...

Пирата разкопча ризата си и Александър Савичев видя блестящия череп на Миклантекутли, ацтекския бог на задгробния живот.

– Сега вече знам защо си се заблудил във времето – каза Савичев. – Миклантекутли не приема при себе си удавници.

Преди няколко години бяха поканили Савичев да чете лекции в университета на Мексико. Там той за пръв път научи за задгробния свят Миктлан. Според ацтекските предания, пътят за натам е дълъг четири дни, но за да стигне, мъртвецът трябва да мине между две пресичащи се планини, да избягва нападенията на змиите и огромните крокодили, да пресече осем пустини, да издържи на снежна буря, дъжд от камъни и бръснач от обсидиан. Последното препятствие по пътя към бог Мактлантекутли бе мъртвият да преплава широка река върху гърба на малко червено кученце.

В свободното си от занимания време Савичев често отиваше в затънения, потънал в маисови клонки и бензинови пари град Теотиуакан, изкачваше с туристите пирамидата на Слънцето и дълго стоеше на върха, всмуквайки тайнствената енергия на хилядолетията. Тогава легендата за Миктлан му се струваше мила безобидна приказка, но сега, когато се подготвяше сериозно за смъртта, тя му изглеждаше съвсем различна. „Смъртта – мислеше си той – е просто едно опасно приключение. И трудно. И кой знае дали кученцето ще те откара...“

Към полунощ той допи калвадоса си, плати на цицестата Инга и с леки залитания пое към вратата. Тук отново пред очите му попадна пияният Пират. Наведе се толкова ниско над лицето му, че усети миризмата на гнилите зъби на стареца, и бавно му прошепна:

– Ако искаш да се върнеш при адмирал Билбоа, най-краткият път е да увиснеш на реята.

Студената балтийска нощ отдавна бе спуснала над Дубулта надупчените си щори. Савичев крачеше по плажа, по криволичещата ивица на

морския бряг. Под ходилата му хрускаха буците на мокрия пясък, а на Савичев му се струваха, че са звезди. Спря се, свали сандалите си, после ризата, панталона и съвсем гол се хвърли срещу зараждащата се прибойна вълна. Настигна я, когато тя бе вече далеч от брега. Гмурна се и отвори очи, за да види гаснещите светлини. Но наоколо бе само течен мрак. Савичев пое към дълбокото. Нагоре-надолу, нагоре надолу... „Така и утре – помисли си внезапно, – когато ме убият и тръгна към дъното, не трябва да забравя да се издигна нагоре...“ Гмурна се и след час изплува в собствената си вила, мушна се под топлото одеало, но дълго не можа да се стопли. „Е, готов ли съм?“ – попита той себе си, но вътрешният глас мълчеше. Някъде сред дюните виеше куче.

На сутринта сърцето ме беше спокойно, а белите дробове все така уверено циркулираха морския въздух. Седнал в плетения стол, той весело примижваше към слънцето и морското огледало. Александър Савичев отпи от лимония сок и в същия миг рухна по гръб. Киселият сок затвори клепачите му. „Назад!“ – това бе последното, което си помисли. Александър Савичев нямаше намерение да умира. Искаше още съвсем мъничко и му се струваше, че ще успее...

Покойникът бе намерен от вечно пияния Пират, който бе дошъл при Савичев да побъбрят на чашка калвадос за подвизите на адмирал Билбоа. Като сложи върху очите му две златни монети, той съобщи в „Бърза помощ“ за нещастieto, после седна до вкочанения вече писател да погледа залеза.

– Трябваше да се удавиш – каза му той с укор. – Сам казваше, че удавниците не умират. – После дълго мисли за нещо свое, дръпна дълбоко от хаванската пура и продължи: – Всъщност, я си плувай към своя туземен бог. Сигурно ще бъде страхотно пътешествие. И без това тукашният живот е абсолютно говнян.

* * *

След четири дни някакъв испански цигулар на име Педриарас де Авила се събуди посреднощ в своя мадридски апартамент, плувнал в пот. В главата му досадна се въртеше Бог знае откъде изплувала фраза или идея. Де Авила мушна глава под възглавницата, но след минута скочи отново. Напипа в тъмното пантофите си, отиде в кабинета и върху парче от нотен лист написа: „Александър Савичев бе убит в 9:17 часа сутринта, точно когато отпиваше третата глътка от студения лимон сок...“

– Какво си се разписал по никое време? – попита го сънната му

жена.

– Quin sabe, idee fixe.¹

КРАЙ

---

1. Дьявол знает, идея фикс. (исп.)

© Дмитрий Лиханов
© Виктория Александрова, перевод от руски

Дмитрий Лиханов
Idee Fixe

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/176>]